

שיעורי שביעית – (פ"א ה"א) תוספת שביעית וביטולה

תוספת שביעית. וראה גם להלן בר"ש (פ"ב מ"ו) שמשמע שלר"ת יש תוספת שביעית גם בשאר האבות.

אמנם הר"ש מקשה על רבנו תם: "לא יתכן כלל, דממ"נ דאורייתא היא כחרישה כתיב כרמך לא תזמור, וכ"ש נטיעה דהיא עיקר מלאכה טפ"י, משמע לכאורה שהבין בטעם רבנו תם שנטיעה אין בה תוספת שביעית משום שאינה אב מלאכה מדאורייתא, ואם יוכיח שנטיעה בשביעית איסורה מדאורייתא יהיה גם דין תוספת שביעית נוהג בה. ואם כן אלו שלוש דעות - מה שהוא תיקון הקרקע, דוקא חרישה, או כל מה שאיסורו מדאורייתא בשביעית. וכ"כ הרב (שבת הארץ ג, א) שלדעת הר"ש יהיה אסור לזרוע בתוספת שביעית (בזמן הבית שתוספת שביעית נוהגת) גם כשאינן זה תיקון לשביעית. וראה עוד ברש"ס (בגמ' ה"ד ד"ה וקרקע) לגבי זריעה בתוספת שביעית.

4. ההבדלים אם תוספת שביעית נלמדה מפסוק או מהלכה למשה מסיני

יש מקום לציין את ההבדלים בדין תוספת שביעית אם הוא נלמד מדרשת הכתוב "בחריש ובקציר" לבין דין תוספת שביעית שנלמד מהלכה למשה מסיני (כפי שהוא למסקנה בבבלי וברמב"ם).

ההבדל הראשון והמפורש ביותר הוא בדברי רב אשי, שהא שבזמן הזה אין נוהגת תוספת שביעית זה מכיון שתוספת שביעית נלמדה מהלכה למשה מסיני וההלכה נאמרה בזמן שבית המקדש קיים. ומבואר בדבריו שלר' עקיבא שלמד מהפסוק יש דין תוספת שביעית גם בזמן החורבן.

הבדל נוסף הוא לכאורה בדין "ובקציר שחרישו אסור, ואי זה זה, זה קציר של שביעית שהוא יוצא למוצאי שביעית", כלומר בדין תוספת שביעית לאחריה, שאם נלמד מדרשת הכתוב "בחריש ובקציר", יש לכך מקור (וראה להלן בגדרי תוספת שביעית לאחריה), ואילו אם נלמד מהלכה למשה מסיני נראה שאין מקור לכך, אלא אם נאמרה ההלכה באופן כללי שיש להוסיף על השביעית (ולכאורה יותר נראה שלא כך נאמרה, אלא אסרה את החרישה בערב שביעית). ור' גם בחידושי הר"ן (ר"ה ט. סוד"ה